

Obuke i usavršavanja, Kragujevac

Društveni i ekonomski kontekst

Kragujevac je centar Šumadijskog regiona, najveći grad u Šumadiji i četvrti po veličini u Srbiji. Kragujevac je univerzitetski centar sa 11 fakulteta na kojima se školuje oko 16000 studenata. Tu je i sedište Kliničkog centra Kragujevac koji pokriva dva regiona – u centar godišnje dolazi oko milion pacijenata/kinja.

Demografska struktura

Prema podacima republičkog Zavoda za statistiku iz 2007. godine u Kragujevcu živi 200.000 stanovnika, a biračko pravo ostvaruje 157.000 građana/ki.

Prema podacima istog Zavoda iz maja 2008. godine, žene čine 52,7 posto od ukupnog broja stanovnika Kragujevca. Kada je reč o radno sposobnim građanima/kama od 15 do 64 godina podaci govore da muškaraca u ovoj kategoriji ima 60.871, odnosno 62.467 žena. Posao ima 53.984 građana/ki, a od toga je 46 % zaposlenih žena.

Prosečna zarada isplaćena u julu 2008. godine iznosila je 33.364 dinara.

Zaposlenost/Nezaposlenost

Zaključno sa 31. julom 2008. godine na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje u Kragujevcu ima 24.826 nezaposlenih. Od toga je 14.479 žena – 58,3 % , a za prvih sedam meseci 2008. godine zaposlilo se 8.938 Kragujevčana, od toga 4.122 žene – 46,1% . Na određeno vreme posao je dobilo 3.386 ljudi, a od toga je 1.529 žena – 45,2%. Na neodređeno vreme se zaposlilo 5.552 osobe, žena 2.593 - 46,7%.

Obrazovni profil nezaposlenih, prema izvorima Nacionalne službe zapošljavanja, filijala Kragujevac, zaključno sa julom 2008. godine navodi 12.653 osoba od toga 7.506 žena -59,3% kao nestručne osobe, tj. osobe samo sa osnovnom školom. U ukupnoj strukturi nezaposlenih, od 24.826 građana, žene čine 34% nestručnih ili najmanje stručnih kadrova.

Prema izvorima Filijale Nacionalne službe zapošljavanja u Kragujevcu, od ukupno 1.271 osoba sa visokostručnim kvalifikacijama (viša i visoka stručna sprema) 820 su žene odnosno 64 odsto.

Najčešće posao dobijaju žene ekonomisti, pravnici i medicinske sestre. Najmanje poslova ima za žene u građevinskim strukama.

Najbrže se zapošljavaju žene do 30 godina starosti, a najmanje posla ima za žene preko 50 godina starosti.

Obrazovanje

Na Univerzitetu u Kragujevcu trenutno studira 9.250 studentkinja i 7.800 studenata. Od osnivanja na 11 fakulteta Univerziteta diplomiralo je 23.000 studenata, od čega je 12.200 studentkinja i 10.800 studenata. Trenutno je odnos žena i muškaraca među naučnim i višim stručnim saradnicima na Univerzitetu 60 prema 40 u korist muškaraca.

Sastav Skupštine grada

Skupštinu grada Kragujevca čini 87 odbornika: 54 odbornika i 23 žena na funkcijama odbornica. U trenutnom sazivu je šest odborničkih grupa – Veroljub Verko Stevanović, G17plus Zajedno za Kragujevac – 43 odbornička mesta, 9 pripada ženama; Za Evropski Kragujevac – 14 odborničkih mesta, 4 pripada ženama, DSS -

Nova Srbija - Vladan Vučićević – 6 odborničkih mesta, svi muškarci; SPS - PUPS – JS – osam odbornika, ni jedna odbornica: Srpska radikalna stranka – 8 odbornika, 2 žene; i Srpska narodna stranka – 10 odbornika, 4 žene.

Budžet

Odluka o budžetu grada Kragujevca za 2008. godinu doneta je 20. decembra 2007. godine. Za prvih osam meseci 2008 godine bilo je tri rebalansa budžeta, a Odlukom o budžetu grada ukupno planirani prihodi i primanja budžeta grada iznose 6.447.560.000,00 dinara. Od toga, tekući prihodi iznose 6.282.560.000,00 dinara, primanja od prodaje pokretne imovine 15.000.000,00 dinara, a primanja od prodaje domaće finansijske imovine 150.000.000,00 dinara.

Ukupni rashodi iznose 3.974.563.500,00 od čega se za zarade zaposlenih u gradskim upravama izdavaju 1.404.219.000,00 dinara.

Republika Srbija i nadležna ministarstva u budžetu grada Kragujevca učestvuju sa 849.470.000,00 dinara.

Budžet za 2008. godinu je ocenjen kao razvojan. Najznačajnije investicije su sređivanje celokupne infrastrukture, izgradnja magistralnih saobraćajnica i deonice autoputa ka Lapovu, kao i izgradnja obdaništa i pripremanje planova detaljne regulacije za Fiat, Plazu i kompaniju Nelt.

Analiza stavke budžeta Obuke i usavršavanja

U Odluci o budžetu grada Kragujevca za 2008. godinu ukupno su za obuke i usavršavanja planirana sredstva u iznosu od 13.765.865,00 dinara i to:

- u okviru razdela 2: Gradonačelnik, Gradsko veće i ombudsman, pozicija 19: Sredstva za Komisiju za jednokratnu pomoć;
- u okviru razdela 9: Uprava za vanprivredu, funkcija 950: Obrazovanje koje nije definisano nivoom, pozicija 197: Sredstva za stipendije.

Razdeo 2, Pozicija 19: Sredstva za Komisiju za jednokratnu pomoć

Jednokratna novčana pomoć za usavršavanje po individualnim zahtevima

Informacija o davanju jednokratne novčane pomoći na osnovu individualnih zahteva se ne objavljuje u javnim glasilima, niti za nju postoji poseban javni poziv u vidu konkursa nego je ona objavljena u Odluci o budžetu, Službenom listu grada Kragujevca i na zvaničnoj internet prezentaciji Skupštine grada.

Ovoj Komisiji mogu da se obraćaju građani i građanke koji pojedinačno podnesu zahtev za odobravanje sredstava za stručna usavršavanja, doktorate, magistrature, specijalizacije, školarine, sredstva potrebna za pisanje naučnih radova i slično. Posebni kriterijumi Komisije za rešavanje zahteva građana, udruženja i drugih organizacija koji se zahtevom neposredno obraćaju gradonačelniku ne postoje, odnosno dovoljno je dostaviti pisani zahtev jasne sadržine sa naznakom adrese i kontakt telefona, broj žiro računa, dokaz o prebivalištu, fotokopiju lične karte, dokaz o stečenom zanimanju i zvanju i preporuku ustanove kojoj podnosilac zahteva pripada da se radi o stručnom usavršavanju ili naučnom radu koji je od značaja za grad Kragujevac.

Podaci o broju osoba koje su dobile sredstva za obuku i usavršavanje na osnovu ličnog zahteva gradonačelniku na preporuku Komisije nisu vidljivi, ni dostupni. Takođe, za individualne zahteve nema dostupnih podataka koji su rodno segregirani, tj. ne zna se koliko je žena/muškaraca, odnosno devojčica i dečaka, tražilo i dobilo tu vrstu novčane pomoći.

Komisija, koja gradonačelniku predlaže raspodelu ovih sredstava ima pet članova – četiri muškarca i jednu ženu.

Jednokratna novčana pomoć za najbolje učenike/ce

Informacija o davanju jednokratne novčane pomoći najboljim učenicima/cama i studentima/kinjama se ne objavljuje u javnim glasilima, niti za nju postoji poseban javni poziv u vidu konkursa, nego je ona objavljena u Odluci o budžetu, Službenom listu grada Kragujevca i na zvaničnoj internet prezentaciji Skupštine grada.

Kriterijumi za dodelu jednokratne novčane pomoći su ostvareni rezultati na međunarodnim i republičkim takmičenjima i to, za prvo, drugo i treće mesto. Takođe, nagrađuju se i učenici generacija i najbolji učenici osnovnih i srednjih škola za decu oštećenog sluha i za decu ometenu u razvoju.

Ukupno je za osvojena mesta na međunarodnim i državnim takmičenjima nagrađeno 82 srednjoškolaca/ki, odnosno 25 osnovaca. Iznos sredstava za jednokratno nagrađivanje učenika je 3.240.000,00. Za nagrade za ostvarene rezultate na takmičenjima iz budžeta je izdvojeno 1.013.571,00 a za jednokratnu pomoć studentima/kinjama i srednjoškolcima/kama 939.126,00

Ukupno je 107 učenika/ca dobilo 122 novčane nagrade. Od 88 nagrađenih srednjoškolaca 32 devojčice dobile su 34 nagrade, odnosno 50 dečaka dobilo je ukupno 62 nagrade. Nagrađeno je i 25 učenika/ca osnovnih škola. Sedam devojčica dobilo je 7 nagrada, odnosno 18 dečaka je dobilo 20 nagrada.

Pojedinčan iznos novčane nagrade je 5.000 dinara za učenike/ce osnovnih i srednjih škola, dok podatak o pojedinačnom iznosu za studente/kinje koji su dobili sredstva iz ove stavke budžeta nisu dostupni. Takođe, nije poznato ni da li je bilo više muškaraca, odnosno žena, niti se zna za koje oblasti/grane su konkurisali.

Među nagrađenim najboljim učenicima više su zastupljeni dečaci/muškarci, pa su oni dobili i više sredstava, kao i veći broj nagrada.

Stipendije za sportiste/kinje i sportske stručnjake/kinje

Za sportiste i usavršavanje sportskih stručnjaka odobravaju se stipendije o kojima odlučuje stručna komisija, a stipendije se odobravaju na osnovu ličnog zahteva.

Informacija o tome se ne objavljuje u javnim glasilima, ali je objavljena u Službenom listu Kragujevca i na zvaničnom sajtu Skupštine grada.

Kriterijumi za novčane nadoknade za usavršavanja i stipendije vrhunskih sportista su stručna sprema i kategorisanost sporta, odnosno rezultati.

Stipendije je dobilo 54 vrhunskih sportista/kinja, a budžetom je planirano i stipendiranje 10 sportskih stručnjaka. Nije poznat sastav stručne komisije koja je odlučivala o ovim vrstama stipendija.

Od ukupno 54 sportske stipendija 10 je dodeljeno devojčicama/ženama, a 44 su dobili dečaci/muškraci. Od ukupno 10 stipendija koje su dodeljene za usavršavanje sportskih stručnjaka svih 10 je dodeljeno muškarcima.

Muškarci/dečaci su dobili stipendije za streljaštvo (3), biciklizam (7), rvanje (11), go¹ (9), kik boks (1), boks (1), atletika (6), automobilizam (2), skijanje (1), bagminton (1) i bodi bilding (1).

Žene/devojčice su dobile stipendije za streljaštvo (5), go (1), skijanje (1), bagminton (1) i ples (1).

Nije dostupan podatak koliki je iznos pojedinačne stipendije za sportiste/kinje, niti za usavršavanje sportskih stručnjaka. S obzirom na to da je za stipendije u sportu izdvojeno 2.617.000,00 dinara, a zna se da se stipendira 10 trenera muškog pola i 44 sportista, odnosno 10 sportistkinja, čak i da su stipendije istog iznosa, većinu novca dobijaju muškarci/dečaci.

¹ Strategijska igra slična šahu sa dva igrača.

Dečaci su dobili više stipendija za biciklizam, rvanje, atletiku, kik boks, boks, automobilizam, i bodibilding. Devojke/devojčice su dobile više stipendija za streljaštvo, bagminton i ples, a podjednak broj stipendija izdvojen je za skijaše/šice

Razdeo 9, funkcija 950:

Sredstva za stipendije, Fond Akademik „Dragoslav Srejić”

Za stipendije iz Fonda „Akademik Dragoslav Srejić” raspisuje se javni konkurs jednom godišnje na web stranici Skupštine grada, u lokalnom nedeljniku „Svetlost”, lokalnim radio i televizijskim stanicama i u jednim dnevnim novinama. Fond je namenjen najboljim učenicima/cama i studentima/kinjama. Konkurs se raspisuje krajem godine – u periodu od 20 do 25. decembra, traje do kraja januara, a u februaru se objavljuje spisak učenika/ca i studenata/kinja koji su dobili stipendije.

Iznos sredstava koji je iz budžeta grada Kragujevca izdvojen za Fond Akademik Dragoslav Srejić” je 5.956.168,00.

Kriterijumi Fonda „Akademik Dragoslav Srejić” za učenike srednjih škola su sledeći: moraju biti redovni đaci sa prosekom 5.00 i da su nosioci I, II ili III nagrade na međunarodnim ili državnim takmičenjima u nastavnim disciplinama koje je propisalo Ministarstvo prosvete. Za studente kriterijumi su da se njihovo školovanje finansira iz budžeta Ministarstva prosvete, odnosno da su redovni studenti nekog od državnih univerziteta, da su ostvarili prosek od 9,5 na svim godinama studija, da su redovno upisivali narednu godinu studija i da nisu prenosili ispite.

Stipendije iz Fonda „Akademik Dragoslav Srejić” dobilo je 58 studenata i 7 učenika/ca srednjih škola, dakle ukupno je podeljeno 65 stipendija. Od 58 stipendija namenjenih studentima, studenti su dobili 24, a studentkinje 34 stipendije. Kada je reč o stipendijama za srednjoškolce od ukupno 7 dodeljenih stipendija, četiri su pripale dečacima, a tri devojčicama.

Prema obrazovnim i naučnim oblastima za koju su stipendije dodeljene studentima raspodela je sledeća: 2 studenta Fakulteta muzičke umetnosti; 7 studenata Fakulteta primenjene umetnosti; 2 studenta Filološkog fakulteta, po 4 studenta Medicinskog fakulteta i Elektrotehničkog fakulteta, 3 studenta Mašinskog fakulteta i po jedan student Tehnološko-metalurškog i Građevinsko-arhitektonskog fakulteta.

Studentkinje koji su dobile ovu stipendiju, njih 8 studiraju na Fakultetu muzičke umetnosti, 9 na Fakultetu primenjene umetnosti, 1 na Filozofskom fakultetu, 4 na Filološkom fakultetu, po 2 studentkinje na Prirodno-matematičkom i Medicinskom fakultetu, 3 na Farmaceutskom fakultetu, po jedna studentkinja na Pravnom, Elektrotehničkom i Fakultetu likovne umetnosti, a dve na Fakultetu političkih nauka.

S druge strane, srednjoškolci koji su dobili stipendije Fonda „Akademik Dragoslav Srejić” pohađaju prirodno-matematičke smerove srednjih škola, ukupno 4 stipendije, dok su srednjoškolke učenice društveno-jezičkog smera dobile 2 stipendije, odnosno jedna učenica je na prirodno-matematičkom smeru.

Komisiju za Fond „Akademik Dragoslav Srejić” čini 8 članova, od toga 5 žena i 3 muškarca.

Za Fond „Akademik Dragoslav Srejić” iznos stipendije je 10.000,00 dinara, a s obzirom da je stipendiju dobilo 34 studentkinje i 24 studenata, veći deo novca pripao je devojka/ženama. Mladići su dobili veći broj stipendija za Medicinski, Elektrotehnički, Mašinski, Tehnološko metalurški i Građevinsko arhitektonski, a devojke za Muzičku akademiju, Primenjenu umetnost, Filozofski, Filološki, Prirodno matematički, Farmaceutski, Pravni, Fakultet političkih nauka i Slikarstvo.

Iznos stipendije za srednjoškolce je 5.000 dinara na mesečnom nivou. S obzirom na to da je četiri srednjoškolca dobilo ovu stipendiju, a tri srednjoškolke, više novca su dobili dečaci. Dečaci su više stipendija dobili za prirodno-matematički smer.

Opšti zaključci

Obrazovanje predstavlja ulaganje u budućnost. To zapravo znači da ulaganje u obrazovanje najboljih i njihovo nagrađivanje i podsticanje, znači ulaganje u privredni i društveni razvoj. Stoga, posebno bolno deluje činjenica da se na stipendije, jednokratnu pomoć za usavršavanje, nagrađivanje i sportske rezultate izdvaja svega oko 13 miliona dinara, dok sama gradska administracija za svoje potrebe i plate utroši skoro 1,5 milijardu dinara. To znači da gradska administracija u važan resurs razvoja grada ulaže manje od 1% ukupnog budžeta.

Već na prvi pogled, prilikom analize svih stipendija koje se dodeljuju, može se zaključiti da proces dodele stipendija i/ili jednokratne pomoći, osim u slučaju Fonda „Akademik Dragoslav Srejšović“ nije dovoljno transparentan i vidljiv javnosti. S obzirom na (ne)raširenost upotrebe interneta i (ne)popularnost čitanja javnih glasila opštine, može se doći do zaključka da građani i građanke nisu dovoljno informisani o mogućnostima stipendiranja ili dobijanja jednokratne pomoći. Takođe, kriterijumi za dodelu stipendija nisu uvek sasvim jasni (kao na primer, da se kao kriterijum uzima kategorisanost sporta, odnosno rezultata, ali se u tekstu konkursa ne obrazlaže detaljnije na koju vrstu kategorizacije se misli i na kakve rezultate). Posebno u sportu, vidljiv je manji broj žena, što je i očekivano ako se uzme u obzir da je ženski sport niže vrednovan od muškog i da se devojčice generalno manje bave sportom od dečaka. Kada je u pitanju sport, žene /devojčice su podzastupljene u dodeli sredstava, posebno prilikom dodele sredstava za sportske stručnjake.

Konkurs za dodelu sredstava iz Fonda „Akademik Dragoslav Srejšović“ objavljuje se u svim lokalnim novinama što je pozitivan trend, ali građanstvo nije dovoljno informisano o postojanju sredstava koje dodeljuju Uprave, Gradsko veće i gradonačelnik. Takođe, ne postoji evidencija o tome koliko je građana/građanki na ovaj način tražilo i dobilo sredstva.

Na osnovu prezentovanih podataka može se zaključiti da, što je viši nivo obrazovanja, to je i veći broj žena, što je trend koji postoji u čitavoj zemlji i u Evropi. Gradski budžet je taj trend podržao, pa je stipendije dobio veći broj žena, studentkinja. Tome su takođe doprineli i jasni kriterijumi (uspeh na studijama) za dodelu sredstava (Fond) gde su devojke dobile više stipendija ili su izjednačene sa mladićima. Podaci o oblasti u kojima su nagrađeni studenti/kinje, ukazuju da se postepeno, iako sporo i neznatno menja rodni stereotip u podeli fakulteta na ženske i muške.

Preporuke

1. Izdvojiti značajnija sredstva za ulaganje u obrazovanje, posebno obrazovanje za deficitarna zanimanja na tržištu rada u gradu Kragujevcu;
2. Dodela sredstava preko Uprava, Gradskog veća i gradonačelnika treba da bude transparentnija, odnosno sredstva se moraju deliti preko javnog konkursa koji će biti objavljen u štampanim i elektronskim medijima koje građani najčešće čitaju i prate;
3. Kriterijumi za sredstva koje dodeljuju Uprave, Gradsko veće i gradonačelnik treba da budu jasni i nedvosmisleni;
4. Potrebno je rodno uravnotežen sastav Komisije za dodelu sredstava, odnosno učiniti imena članova i članica dostupna javnosti;
5. Komisija ima obavezu da podnosi izveštaj o svom radu, ne samo Gradskom veću i gradonačelniku, nego i javnosti;

6. Potrebno je posebno podsticati i posebnim merama ohrabrivati učešće žena i devojčica u sportu ustanovljavanjem posebne nagrade za najveća sportska dostignuća žena/devojčica, ne samo u individualnom, nego pre svega u kolektivnom sportu kojem su devojčice manje sklone, ali se on više i češće finansira;
7. Potrebno je preispitati mogućnosti ustanovljavanja programa stažiranja za najbolje studente i studentkinje u kompanijama i organima javne uprave, kako bi se podrška najboljima učinila sistematičnijom i trajnijom.

Tim koji je realizovao studiju slučaja:

Odbornice Slavica Miljković Petrović i Ružica Jelić, Svetlana Rvović, pomoćnica načelnika za ekonomsko-finansijske poslove, Mirjana Stevanić, članica Komisije za rodnu ravnopravnost, Snežana Jakovljević i Olivera Ilić, trenerice.